

God Wil Niet

DE lezer houde voor de aandacht, dat het thans nog niet gaat over de vraag van een algemeen welmeenend aanbod van genade en zaligheid van Godswege in de prediking des Evangelies, maar over de meer fundamenteele kwestie of er in God ook een wil is, om alle menschen zalig te maken. Tot deze kwestie heeft Heyns zelf het geschil herleid. Hij heeft terecht ingezien, dat een welmeenend aanbod van genade en zaligheid aan alle menschen, zooals het in den laatsten tijd met nadruk geleerd is in de Christelijke Gereformeerde Kerken, veronderstelt een wil in God om alle menschen zalig te maken. En over de vraag van de twee willen-leer, zooals Heyns deze voorstelt en altijd heeft verkondigd, handelen we thans. We hebben daarbij allereerst gewezen op het feit, dat de Schrift overal leert, dat God één is en geen twee; dat Hij ook volstrekt alleen God is en niemand meer; dat Hij de onafhankelijke en onveranderlijke God is en dat Hij door niets buiten Zijn eigen wezen wordt bepaald of beïnvloed. We hebben in de tweede plaats duidelijk aangetoond, dat de twee plaats, waarop Heyns zich beroept ter verdediging van zijn twee willen-leer, geen oogenblik steek houden en dat *allen* in de Heilige Schrift nooit betekent alle individuen van het menschelijk geslacht, ten-

zij het verband uitdrukkelijk eischt, dat we het woord in dien zin opvatten. Er is dus van de zijde van Heyns geen bewijs voor zijne bewering, dat er in God een wil zou zijn, om alle menschen zalig te maken.

Maar wij zullen ten overvloede ook nog aantoonen, dat de Schrift zeer uitdrukkelijk leert, dat er in God zulk een wil, om alle menschen zalig te maken, niet is, dat Hij wel zeer uitdrukkelijk wil, dat sommige menschen verloren gaan en dat Hij Zelf ook dezen wil uitvoert. Wij mogen het verstaan of niet verstaan, wij mogen het willen of niet willen, maar feit is, dat de Schrift ook zeer uitdrukkelijk leert, dat God sommige menschen naar het verderf voert en dat wel overeenkomstig Zijn vrijmachtig welbehagen. God is God. Hij is alleen God en Hij is God in betrekking tot alle dingen. Hij is en blijft alleen God met betrekking tot de zaligheid der verkorenen; maar Hij is en blijft ook alleen God met betrekking tot de verdoemenis der verworpenen. Hij leidt de uitverkorenen ten hemel; Hij voert ook de verworpenen naar de hel. En niemand wederstaat daarbij ooit Zijnen wil. En Hij doet dit alles om Zijns Naams wil en dat wel in volkomen overeenstemming met Zijn God-zijn. Hij handhaaft Zichzelve en wil Zichzelve.

En dan willen we er allereerst op wijzen, dat de geschiedenis des heils het toch ook voor Heyns duidelijk genoeg moest aantoonen, dat er in God geen wil is, om *alle menschen* zalig te maken. Alle menschen is nu eenmaal het inbegrip van alle menschelijke individuen, die ooit op aarde hebben geleefd, nog leven en tot aan

den jongsten dag zullen leven. Daar kan ook Heyns niet voor weg. Als Heyns zegt, dat de Schrift leert, dat God wil, dat *alle menschen* zalig zullen worden, dan heeft hij geen recht, om dit naar eigen willekeur te beperken. Trouwens dit doet Heyns ook niet. Hij leert eenvoudig, dat God wil, dat alle menschen zalig worden zonder onderscheid. En dit houdt eenvoudig alle menschelijke individuen uit alle tijden en alle landen in. Maar ga nu eens even met deze beschouwing naar de geschiedenis des heils en tracht haar daarop toe te passen. En dan ontdekt ge al spoedig, dat ge van dien wil Gods om alle menschen zalig te maken nergens een spoor ontdekt. Integendeel, overal weerspreekt de geschiedenis zulk eene voorstelling ten stelligste. Onmiddellijk aan het begin wordt ons den sleutel ter verklaring der geschiedenis reeds geboden in Gen. 3:15: Ik zal vijandschap zetten tusschen u en deze vrouw en tusschen uw zaad en haar zaad, datzelve zal u den kop vermorzelen en gij zult het de verzenen vermorzelen. Het mag onzerzijds toegestemd worden, dat dit profetische woord centraal zeker ziet op het beloofde Zaad in Christus; maar Heyns zal zijnerzijds ook wel toestemmen, dat heel de loop der geschiedenis ons hier in breede lijnen wordt geteekend, zooals deze zal worden gekenmerkt door een bange worsteling op leven en dood tusschen het zaad der vrouw en het zaad der slang, de kinderen des lichts en de kinderen der duisternis. Bovendien wordt ons deze worsteling hier geteekend als de realiseering van Gods wil en raad. En Hij voert dien raad ook uit. Hij Zelf zal vijandschap

zetten. Bij deze aankondiging van den loop der geschiedenis tot aan het einde der eeuwen past zeker de voorstelling van Heyns niet, dat God wil, dat alle menschen zullen zalig worden. Integendeel is ze hier reeds volstrekt buitengesloten. Er zal een zaad der slang wezen en een zaad der vrouw. En God zal vijandschap zetten.

En de loop der geschiedenis wordt metterdaad gerealiseerd overeenkomstig dit woord. Zoo is het reeds vóór den vloed, zooals duidelijk is uit de bange worsteling tusschen de nakomelingen van Seth en die van Kain. Als God wil, dat alle menschen zalig worden, en als Hij alles doet, wat Hem behaagt, welk een droevig en onverklaarbaar einde der eerste wereld aanschouwen we dan, als de geheele wereld van menschen straks omkomt in den vloed en weinige, dat is acht zielen behouden worden door het water! En na den vloed wordt de geschiedenis niet anders. Uit Noach's geslacht wordt aanstonds Sem verkoren; uit Sem's geslacht wordt straks Abraham afgezonderd, om met Izak en Jakob vreemdeling te worden op aarde; uit Abraham wordt eerlang Israel drager van de belofte en van het heilige zaad. Als God wil, dat alle menschen zalig zullen worden, hoe verklaart ge dan, professor Heyns, dat Hij in de oude bedeeing Zich slechts inliet met Israel voor een periode van honderden jaren? Wilde Hij ook toen, dat de heidenen zouden zalig worden? Leert ons niet de Heilige Schrift, niet slechts uit de geschiedenis zelve, maar ook met zoovele woorden, dat Hij de heidenen liet wandelen in hunne wegen tot aan de nieuwe be-

deeling toe? Met andere woorden, leert ons niet Gods Woord, dat toen althans God niet wilde, dat alle menschen zouden zalig worden? Het getuigenis der geschiedenis is duidelijk en onwedersprekelijk. Er was onder de oude bedeeling geen wil in God om alle menschen zalig te maken. Als Heyns toch zijn bewering wil handhaven ten opzichte van de volken buiten Israel vóór de komst van Christus, dan zal hij zeker moeten leeren, dat ze straks nog een kans krijgen, om zalig te worden.

Maar is het in de nieuwe bedeeling anders? Leert ons de heilsgeschiedenis, dat in de dagen des Nieuwen Testaments God wil, dat alle levende ziel zal behouden worden? Wat is dan de methode, die God volgt in de verkondiging des Evangelies een vreemde! De Heiland zendt Zijne discipelen nog alleen tot de verlorene schapen van het huis Israels en verbiedt hen zelfs om te gaan naar heiden of Samaritaan. En straks verkiest Hij twaalf apostelen, die dan het Evangelie moeten uitdragen tot alle volkeren. Een klein aantal zendelingen, weinig middelen tot snelle verspreiding van het Evangelie, die soms ook nog langen tijd om Christus' wil in de gevangenis moeten kwijnen, die onmogelijk het Evangelie konden brengen, ook zelfs niet met de allergrootste inspanning, noch ook met alle mogelijke hulp der bekeerlingen, die op hun woord geloofden, aan een twintigste deel der destijds levende menschen, — wat een vreemde geschiedenis is het toch in het licht van de beschouwing van Heyns, dat God wil, dat alle menschen zullen zalig worden! En ook later wordt het niet anders.

Heyns zal toch wel met mij gelooven, dat we in de feitelijke vrucht der zending een openbaring mogen zien van den wil Gods? Hij zal wel met mij belijden, en met de Dordtsche Leerregels, dat ook de verkondiging des Evangelies den weg volgt van Gods welbehagen? Christus is immers de Zendeling? Hij roept immers Zijne dienaren? Hij bereidt hun immers een plaats, bekwaamt hen en zendt hen waarhenen Hij wil? Ik weet, dat Heyns dit wel met mij zal gelooven. Maar wat is dan het resultaat? Dit, dat ook na negentien eeuwen Christus het Evangelie nog slechts aan een zeer klein deel van alle menschen heeft laten verkondigen! Veilig mag worden gezegd, dat ook in de nieuwe bedeeeling verreweg het grootste gedeelte van alle menschen gestorven zijn zonder ooit het Evangelie te hooren! Hoe verklaart ge dit alles, professor Heyns? Ik heb eens een zendingsredenaar gehoord, die ook aanspraak maakte op den naam van Gereformeerd, die in schrille kleuren ons teekende, hoevele heidenen elk oogenblik wegzonken in de hel, en die toen de conclusie trok, dat dit op onze verantwoording lag, omdat wij niet genoeg spoed maakten met des Konings zaak! Die verantwoordelijkheid wil ik niet dragen. Heyns, naar ik verwacht, ook niet. En ik vermoed zelfs, dat deze verantwoordelijkheid niet heel zwaar woog op de conscientie des redenaars. Neen, wij zullen moeten blijven handhaven, dat het Evangelie overal verkondigd wordt, waar God het naar Zijn welbehagen zendt. Maar wordt het u dan niet vreemd te moede, Heyns, als ge bij dit alles ook nog wilt handhaven, dat God wil, dat alle menschen zalig worden?

Maar Heyns zal ongetwijfeld zeggen, dat hij het zoo ook niet bedoelt, dat hij nimmer bedoelde te leeren, dat er in God een wil is om alle menschen, die ooit hebben geleefd, leven of in de toekomst nog zullen leven, zalig te maken? Maar wat dan? Heyns geeft zelf niet te kennen, wat hij eigenlijk wel bedoelt. Maar we vermoeden, dat hij zou antwoorden, dat God wil, dat al die menschen zalig worden, die het Evangelie hooren. Want Heyns moet een grondslag hebben voor zijn bewering, dat het Evangelie een algemeen welgemeend aanbod van genade en zaligheid is aan allen, die het hooren. En daartoe zou de stelling kunnen dienen: God wil, dat allen, die het Evangelie hooren, zalig worden. Nu is zulk een beschouwing, dat spreekt wel vanzelf, geheel willekeurig en zonder eenigen grond in de Heilige Schrift. Voor de stelling, dat God wil, dat *alle menschen* zalig worden, kon Heyns tenminste nog een paar teksten vinden, die, op den klank af aangehaald, zouden kunnen dienen tot bewijs, schoon ze in de werkelijkheid geheel iets anders beteekenen, zooals we hebben gezien. Maar voor de stelling: God wil, dat degenen, die het Evangelie hooren, zullen zalig worden, die allen en niemand meer, is er in de Heilige Schrift immers in het geheel geen grond. Zulk een beschouwing haalt Heyns geheel en al uit eigen rede. Bovendien geeft Heyns met deze beperking zijn eigen stelling toch ook in beginsel prijs. God wil dan toch niet, dat *alle menschen* zalig worden. Wij krijgen dan eigenlijk drie kringen. In de eerste plaats is daar de kring dergenen, die nimmer het Evangelie hooren en die God dus

niet wil, dat ze zalig worden en het ook niet worden. In de tweede plaats is daar de kring van menschen, die wel het Evangelie hooren, die God wel wil zaligen, maar die het niet worden. In de derde plaats krijgen we dan de kring van hen, die God wil zaligen, die het Evangelie hooren en die ook werkelijk zalig worden. Van de eerste groep zou Heyns dan zeggen, dat God niet wil, dat ze zalig worden. Van de tweede groep, dat Hij wil, dat ze zalig worden en het ook niet wil; van de derde groep, dat Hij wil, dat ze zalig worden. Dat wordt wel een vreemde beschouwing. Maar we willen toch ook onszelf, met de Schrift in de hand, voor de vraag plaatsen, wat er van aan zou zijn, dat God wil, dat allen, die het Evangelie hooren zalig worden.

En dan zouden we Heyns in allen ernste willen vragen: hoe stelt ge u dien wil van God toch voor, professor? Heeft God ooit dien wil, om allen, die onder het Evangelie verkeerden, te zaligen, ook maar op een enkele wijze geopenbaard? Indien God wil, dat alle menschen (in den zin nu genomen van allen, die onder het Evangelie leven) zalig worden, heeft God ook iets gedaan om dien wil te volvoeren? Of doet de Heere ook thans iets, om den wil waarmee Hij aller zaligheid wil te realiseren. Ook professor Heyns zal toch willen vasthouden aan het particuliere karakter der verzoening door Christus. Wat wil dit zeggen? Dat Christus naar de intentie Gods en naar eigen intentie niet is gestorven voor alle menschen, maar beslist alleen voor de uitverkorenen alleen. God heeft dus niet gewild, dat Christus voor alle menschen zou voldoen aan Zijn recht

voor de zonde. Hij heeft Christus overgegeven voor de Zijnen, voor de uitverkorenen. Dat wil zeggen, dat zij door Goddelijke genade in Christus zijn, ook in Christus waren, naar het voornemen Gods des Vaders, toen Christus aan het kruis voldeed. Zij zijn met Christus gestorven en begraven, zij zijn met Christus opgewekt, zij zijn in Christus gerechtvaardigd en met Christus gezet in den hemel. Dat gelooft ook Heyns. Dat zal hij niet willen ontkennen. Maar voor die anderen, waarvan Heyns zegt, dat God ze ook wil zalig maken, is Christus naar de intentie Gods en naar eigen intentie niet gestorven. God heeft hen dus niet met Zichzelf willen verzoenen. Ze zijn in Christus niet gestorven, met Hem niet opgewekt en met Hem niet in den hemel gezet; in Hem niet gerechtvaardigd. Welnu, professor, als ge dit alles nu niet ook wilt ontkennen, als ge nu niet wilt zeggen: ja, dat geloof ik wel, maar ik geloof het ook niet! dan vraag ik u in allen ernst: hoe heeft God dan in Christus Zijn wil om allen te zaligen geopenbaard? En, wat meer is, hoe *kan* God willen ook hen te zaligen, voor wie Christus niet gestorven is? Worden ze op een andere wijze als gerechtvaardigden door God gedacht en gewild dan in Christus? Indien niet, hoe dan? Kan God ze buiten Christus als gezaligden willen? Onmogelijk, zegt ge. Goed, maar hoe kan God dit dan willen? Dat Hij het niet gewild heeft, toen Christus voor de Zijnen gestorven is, is duidelijk, ook voor Heyns, want Hij is niet voor allen gestorven. Dat God het nu niet werkelijk *kan* willen (met eerbied gesproken: God kan niet tegen Zijn eigen wil in iets wil-

len) is ook duidelijk, want er is geen andere verzoening voor de zonden, en de verzoening die in Christus Jezus is, is niet voor allen. Het is dus zeer duidelijk, dat er in God metterdaad geen wil kan zijn om allen te zaligen.

En zeg nu niet, dat ik weer naar mijn rede oordeel. Want in de eerste plaats heeft professor Heyns, die al maar door op zijn rede afgaat, zelfs niet eens een poging doet om een tekst uit te leggen, hiertoe zeker alle recht verloren. Maar in de tweede plaats is dit ook niet waar. Ik redeneer uit de Schrift. Die Schrift leert mij overal, dat Christus voor de uitverkorenen is gestorven, voor hen allen, voor hen alleen. Dat leert ook onze Confessie. En dat ligt wel in den aard der voldoening van Christus. Indien ik niet zoo overtuigd was, dat Heyns dit niet durft en wil tegenspreken, zou ik hiervoor overvloedig bewijs bijbrengen. Doch thans is dit niet noodig. We zijn het hierover eens. De uitverkorenen *zijn* met God verzoend naar Zijnen wil; de verworpenen *zijn niet* met God verzoend naar Zijnen wil. Zij voor wie Christus gestorven is, zijn in der eeuwigheid gerechtvaardigd; hun gerechtigheid is aan het kruis voor eeuwig gerealiseerd. Zij voor wie Christus niet gestorven is, zijn tot in der eeuwigheid in hunne zonden. Wil God nu toch hunne zaligheid? Dat zou dan hierop neerkomen, dat er naast den wil des eeuwigen welbehagens Gods, dien Hij zekerlijk uitvoert, ook een zekere machteloze wil of wensch in God is, die Hij niet uitvoert. Dien wil, volgens welchen God dan zou willen om alle menschen te zaligen, wil Hij dan

Zelf niet uitvoeren. M.a.w., het komt altijd weer op hetzelfde neer: die God van Heyns, welke wil, dat alle menschen zullen zalig worden is geen God. Hij is een afgod. En waar een afgod niets is in de wereld, is die god ook niets. En daarom: met alle nadruk zij het gezegd: *dat Christus alleen voor de uitverkorenen gestorven is, leert ten stelligste, dat er in God geen wil is, dat alle menschen zalig zullen worden.*

Maar ook zoo zijn we er nog niet. Er is veel meer bewijs. Ik verheug mij er in, dat ook Heyns met mij gelooft, dat de onderwerpelijke toepassing des heils alleen van God is. Dat leert de Schrift; dat leert de Confessie; en de Confessie spreekt het ook ten stelligste uit, dat wie het anders leert, den volke onder een vromen schijn van het goed te meenen het verderfelijke venijn der Pelagiaansche dwaling ingeeft (Canones II, B, 6). Indien ik ook hier er geen staat op kon maken, dat Heyns dit ook belijdt en gelooft, zou ik overvloedig bewijs kunnen aanhalen. Thans is dit ook hier overbodig. God werkt de zaligheid met onwederstandelijke genade. Hij wederbaart, Hij roept, Hij schenkt het geloof en lijft in Christus in, Hij rechtvaardigt en Hij heiligt. En Hij zaligt wie Hij wil. Hij zaligt ook niet, wie Hij niet wil zaligen (de Schrift drukt dit veel sterker uit, doch daarover straks). Welnu, indien nu zeg vijf honderd menschen onder de verkondiging des Evangelies verkeerden en twee honderd worden door dat Evangelie geroepen en zalig, wie doet dit dan? God alleen. Dit zegt ook Heyns. En waarom worden dan in laatster instantie die andere drie honderd niet zalig?

Omdat ze niet willen? Toch niet, want niemand wil. En ofschoon het duizendmaal waar is, dat God ook ten opzichte van hen werkt en hen behandelt als redelijk-zedelijke schepselen, ofschoon het duizendmaal waar blijft, dat door hun verwerping des Evangelies hun zonde aan het licht treedt en zij dus schuldig zijn, toch is het ook waar, dat zij niet zalig worden, *omdat God hen niet wil zaligen*. Het is dus ook uit dit oogpunt boven allen twijfel verheven, dat er in God geen wil is om alle menschen, die onder het Evangelie leven, te zaligen.

Maar er is nog meer. Heyns zou ten slotte nog kunnen zeggen, dat wij op onze rede afgaan en niet uit de Schrift spreken, ook al is onze geheele redeneering nog zoo vast op de Schrift gegrond. Daarom zullen we ten overvloede ook nog de Schrift laten spreken, om duidelijk te maken, dat er zulk een tweede wil in God niet is. De teksten zijn hier maar voor het grijpen. Ik zal slechts enkele voorbeelden aanhalen. Indien Heyns het zou eischen, zou ik ze gemakkelijk kunnen vervierdubbelen. Het gaat dus niet over enkele verstrooide Schriftuurplaatsen, maar over een grondgedachte van de Heilige Schrift. Laat mij dan allereerst wijzen op Matth. 11:25-27: "In dienzelfen tijd antwoordde Jezus en zeide: Ik dank u, Vader! Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard. Ja, Vader, want alzoo is geweest het welbehagen voor U. Alle dingen zijn Mij overgegeven van den Vader; en niemand kent den Zoon

dan de Vader, noch iemand kent den Vader dan de Zoon, en dien het de Zoon wil openbaren." Dit gedeelte komt voor in onmiddellijk verband van den tekst, dien zoo gaarne de voorstanders der algemeene genade aanhalen: Komt allen tot Mij, etc. De aanhalers zouden wel doen, zoo ze het verband nauwkeurig onderzochten eer ze den geliefkoosden tekst misbruikten, zooals ze doen. In elk geval leert de aangehaalde tekst het volgende: (1) Dat de Vader de dingen van het Koninkrijk Gods voor de wijzen en verstandigen verbergt en ze den kinderkens openbaart. Dit wil niet zeggen, dat de Vader den kinderkens het Evangelie laat verkondigen en den wijzen en verstandigen niet, want het verband toont ten duidelijkste aan, dat aan die beide het Evangelie verkondigd wordt. Neen, maar onder en door de verkondiging des Evangelies is er een geestelijk-openbarende werking Gods in de harten der kinderkens, waardoor zij de dingen van het Koninkrijk Gods geestelijk zien en geestelijk onderscheiden; de Geest Gods verlicht hen, geeft hun oogen om te zien en doet hen zien, geeft hun ooren om te hooren en doet hen hooren. En zoo worden zij door het Evangelie zalig. Maar is dat nu al? Is dit de eenige werking Gods onder de verkondiging des Evangelies? Is er geen werking Gods in hen, die toch onder de prediking des Evangelies verloren gaan? Zeer zeker. God verbergt ook de dingen van het Koninkrijk der hemelen en geeft oogen om niet te zien en ooren om niet te hooren. En dit doet Hij met de wijzen en verstandigen. (2) Dat Christus voor deze beschikking Gods den Vader dankt, niet slechts daar-

voor, dat Hij deze dingen den kinderkens geopenbaard heeft, maar ook daarvoor, dat Hij ze voor de wijzen en verstandigen heeft verborgen gehouden en nog houdt. Want alzoo wordt de Vader verheerlijkt en daar gaat het den Knecht des Heeren om. (3) Dat dit geheel in overeenstemming is met het welbehagen des Vaders, niet alleen de openbaring maar ook de verberging van de dingen van het Koninkrijk Gods voor de wijzen en verstandigen, in overeenstemming met den wil Gods, zooals God om Zijns Naams wil behagen schept in Zijn eigen wil. (4) Dat niemand den Vader kan kennen onder de menschenkinderen, dan zij, wien het de Zoon wil openbaren. Nu zou ik Heyns in allen gemoede willen vragen: zou hij nu ook nog willen volhouden, dat God deze wijzen en verstandigen wil zaligen, voor wie Hij de dingen van het Koninkrijk Gods verbergt? Immers, Heyns stemt nu zelf toe: dat kan niet; er is in God geen wil, die deze menschen wil zaligen, want anders zou God immers tegen Zijn eigen wil inwerken, hetgeen Hij nimmer doet; en bovendien staat het hier met duidelijke woorden, dat het alzoo het welbehagen des Vaders is geweest! Maar dan is er in God ook geen wil, om allen, die onder het Evangelie leven zalig te maken. Het is wel moeilijk om van een eens ingenomen standpunt af te gaan en terug te komen; maar Heyns stemt dit nu toch zelf toe.

Een ander voorbeeld.

Heeft Heyns, toen hij nog predikant was, of later, toen hij als professor uitging te preeken, de gemeente

wel eens laten zingen, en toen ook zoo gepreekt, dat ze het waarlijk in oprechtheid konden zingen:

“Hun tafel word’ o God, hun tot een strik,
Een valstrik, waar zij straks in blijven hangen,
En vollen loon van al hun kwaad ontvangen;
Vervloek hun spijs; dat niets hun ziel verkwikk’.
Verblind hun geest; verduister hun verstand;
Verdonker hun gezicht; bewolk hun oogen;
Verbreek hun kracht door Uw getergde hand;
Dat rusteloos hun lend’nen wagg’len mogen”?

Of ook:

“Stort over hen Uw gramschap uit; vertoon
Uw heeten toorn; grijp aan hen, die U haten;
Dat hun paleis verwoest zij en verlaten;
Dat niemand meer in hunne tenten woon’.
Want dit geslacht, dat zich in ’t kwaad verheugt,
Vervolgt, dien Gij verwond hebt en geslagen;
Zijn smart strekt hun tot tijdverdrijf en vreugd;
Zij doen van praat en schimp schier alles wagen”?

Of, nog eens:

“Doe misdaan toe tot al hun euveldaan;
Laat hen tot Uw gerechtigheid niet komen;
Maar delg hen uit het levensboek der vromen;
Schrijf hen met Uw rechtvaardig volk niet aan.
Maar ik, ik ben ellendig en vol smart;
Uw heil, o God, voer’ m’ in een hooge woning;
Dan zing ik blij en uit een dankbaar hart
Den grooten naam van mijnen God en Koning”?

Een zwaar lied niet waar? Moeilijk te zingen. Het mag met recht worden betwijfeld of de Kerk van onze dagen, ook de Gereformeerde Kerk, deze dingen wel met en uit een dankbaar hart zingen kan! Men maakt

dan ook liever gezangen, die soms wel schoon, soms ook wel minder schoon zijn, maar waarin de toon, die in bovenaangehaalde verzen wordt beluisterd, zeker wordt gemist. De gemeente zingt de psalmen dan ook niet meer, op enkele na. En ik voeg er aan toe, dat ze hen ook niet meer zingen kan. Meen niet, dat bovenstaande verzen uitzonderingen zijn. De psalmen zijn vol van dergelijke gebeden der gemeente. Maar het spreekt wel vanzelf, dat ge op den grondslag van de door en door onschriftuurlijke filosofie, dat God wil, dat alle menschen zalig worden, deze psalmen nooit kunt zingen. Gemeene gratie is vooral aan de psalmen ten eenenmale vreemd!

Maar, zegt ge misschien, dit is Oud-testamentisch? Toch niet. Als ge werkelijk Nieuw-testamentische gezangen wilt invoeren, krijgt ge precies hetzelfde. Zet het Nieuwe Testament maar gerust op rijm, en laat de gemeente dan maar gezangen zingen. Ge krijgt precies hetzelfde, wat den wezenlijken inhoud betreft, als ge ook in de psalmen aantreft. Luister slechts naar Rom. 11:5-10: Alzoo is er dan ook in dezen tegenwoordigen tijd een overblijfsel geworden, naar de verkiezing der genade. En indien het door genade is, zoo is het niet meer uit de werken; anderszins is de genade geen genade meer; en indien het is uit de werken, zoo is het niet meer uit genade; anderszins is het werk geen werk meer. Wat dan? Hetgeen Israel zoekt, dat heeft het niet verkregen; maar de uitverkorenen hebben het verkregen, en de anderen zijn verhard geworden. Gelijk geschreven is: God heeft hun gegeven eenen geest des

diepen slaaps; oogen om niet te zien en ooren om niet te hooren; tot op den huidigen dag. En David zegt: Hun tafel worde tot een strik en tot eenen val, en tot eenen aanstoot, en tot eene vergelding voor hen. Dat hunne oogen verduisterd worden, om niet te zien; en verkrom hunnen rug te allen tijd."

Welnu, hier wordt geleerd: (1) Dat ook al moge het ons zoo toeschijnen, God Zijn volk nimmer verstoot of heeft verstooten. De uitverkorenen zijn immers alleen Zijn volk. Deze hebben het verkregen. (2) Dat de anderen zijn verhard geworden, en dat wel door een werking Gods, want Hij heeft hun gegeven een geest des diepen slaaps, oogen om niet te zien en ooren om niet te hooren tot op den huidigen dag. (3) Dat David Messiaansch van deze verharding heeft gezongen en zingende er om heeft gebeden en dat dit lied nog op de lippen wordt gelegd van de Nieuw-testamentische gemeente, om het uit een dankbaar hart en tot lof van onzen grooten God en Koning te zingen. Nu is de vraag: wilde God ook, dat deze menschen, wien Hij een geest des diepen slaaps gaf, oogen om niet te zien, ooren om niet te hooren, zalig zouden worden? Heyns stemt alweer toe, dat dit niet vol te houden zou zijn. Ook deze Schriftuurplaatsen bewijzen overvloediglijk, dat er in God geen wil is om alle menschen zalig te maken, ook niet hen, die onder het Evangelie leven en verkeerren. Want dit laatste was toch ook het geval met deze Israëlieten, die de zaligheid niet verkregen.

Nu mag Heyns dit hard en vreeselijk vinden. Hij mag het niet willen. Best mogelijk. Van ouds heeft

reeds de zondige natuur gerebelleerd tegen God, die waarlijk GOD is. Hierin ligt dus niets vreemds. Reeds tegen de voorstelling van God, die de Heilige Geest geeft door Paulus, murmureerde het zondige vleesch: "Wat klaagt Hij dan nog? want wie heeft Zijn wil wederstaan?" Doch dit doet er niet toe. Zulk een houding is nog erger dan die van het rationalisme. Het gaat er nu louter om, wat de Schrift leert. En alleen de Schrift kan ons leeren, wie en wat God is. Ook Heyns zal zich hieraan moeten, en ten slotte ook willen onderwerpen. Omdat ik dit vertrouw, en omdat ik diep overtuigd ben, dat Heyns tegen deze Schriftuurplaatsen niets weet in te brengen, heb ik ook nog hoop, dat Heyns van zijn standpunt zal terugkomen en toestemmen zal, dat er in God geen twee willen zijn, geen wil is, dat God wil, dat alle menschen zalig worden.

Het is eigenlijk een even droevig als vreemd geval, dat men geroepen kan worden om een emeritus professor, die jarenlang aan de Theologische School der Gereformeerde Kerken alhier gedooceerd heeft en ook onderwijs heeft gegeven in de Gereformeerde Geloofsleer, te bestrijden om zijn standpunt, dat God wil, dat alle menschen zalig worden. Niet alsof ik uit het oog verlies, dat Heyns ook leert, dat God dat niet wil. Doch met dezen laatsten Heyns heb ik het niet te stellen. Ik heb het alleen tegen den Heyns, die leert, dat God wil, dat alle menschen zalig worden, den anderen, die precies het tegenovergestelde leert, laat ik rusten. En dan zeg ik het nog eens, dat het een vreemd, maar ook

een zeer droevig verschijnsel is, dat het noodig blijkt te zijn, om een Gereformeerd professor aan te vallen op zulk een stelling en om deze brochure te moeten schrijven met het doel, om duidelijk te maken, dat dit niet naar de Schrift en niet naar de Gereformeerde belijdenis is. Immers, dat God niet wil, dat alle menschen zalig worden, dat er zulk een wil in God niet is, mag toch wel geacht worden te behooren tot die dingen, die onder ons volkomene zekerheid hebben. Dit laatste toch hebben de Gereformeerden altijd geleerd. Maar dat het noodig is, blijkt wel uit het feit, dat Heyns deze dingen in *De Wachter* kan schrijven zonder dat er zelfs ook maar een woord van kritiek op schijnt te komen. En wat meer is, Zwier, die thans de pen weer heeft opgevat, geeft in zijn eerste artikel reeds te kennen, dat hij de artikelen van prof. Heyns zeer leerzaam heeft gevonden! Men is dus ver weg in de Christelijke Gereformeerde Kerken, zoover, dat men zonder gevaar van tegenspraak nu dan leeren en schrijven en prediken kan, dat God wil, dat alle menschen, hoofd voor hoofd en ziel voor ziel zalig worden! En dit laatste spoort mij aan, om toch met mijn bewijsvoering door te gaan, hoe onnoodig het ook moest wezen en hoe het ook tegen de borst stuit, om dit te moeten doen tegenover menschen, die den naam van Gereformeerd dragen.

We waren bezig met teksten, die leeren, dat er zulk een wil, dat alle menschen zalig worden, in God niet is. We zullen nog op enkele meer van deze Schriftuurplaatsen de aandacht vestigen.

En dan wil ik ook thans, zooals ik reeds eerder deed

in de artikelenreeks: *Genade Geen Aanbod*, wijzen op Jes. 6:9 v.v.: "Toen zeide Hij: Ga henen en zeg tot dit volk: Hoorende hoort, maar verstaat niet, en ziende ziet, maar merkt niet. Maak het hart dezes volks vet, en maak hunne ooren zwaar, en sluit hunne oogen, opdat het niet zie met zijne oogen, noch met zijne ooren hoore, noch met zijn hart versta, noch zich bekeere, en Hij het geneze. Toen zeide ik: Hoe lang Heere? En Hij zeide: totdat de steden verwoest worden, zoodat er geen inwoner zij, en de huizen, dat er geen mensch zij, en dat het land met verwoesting verstoord worde. Want de Heere zal die menschen verre wegdoen, en de verlatting zal groot wezen in het binnenste des lands. Doch nog een tiende deel zal daarin zijn, en het zal wederkeeren, en zijn om af te weiden; maar gelijk de eik, en gelijk de haageik, in dewelke na de afwerping der bladeren nog steunsel is, alzoo zal het heilige zaad het steunsel daarvan wezen."

Nu doet het er, voor ons geding, niet aan af of toe, waar ge de laatste of ook de naaste oorzaak zoekt voor deze houding Gods tegenover de menschen, waarvan hier gezegd wordt, dat God ze verre wegdoen zal. Feit is, dat Heyns leert, dat God wil, dat alle menschen zalig worden, dat althans allen, die onder het Evangelie verkeerden, zalig worden. Maar feit is ook, dat deze Schriftuurplaats precies het tegenovergestelde leert, duidelijk te kennen geeft, dat er zulk een wil in God niet is. Want let er op, dat de volgende elementen in den tekst op den voorgrond staan. 1. Dat Jesaja hier geroepen wordt, om Gods Woord te verkondigen aan

Juda en Jeruzalem van zijn tijd. Het gaat dus over menschen, die verkeereren onder de prediking des Woords, die het Evangelie hooren, over die menschen, waarvan Heyns beweert, dat God wil, dat allen zalig worden.

2. Dat dit Woord ook zoo wordt verkondigd, dat ze het goed duidelijk verstaan. Ze moeten ziende zien en hoorende hooren, d. w. z., met nadruk hooren en zien. Er moet voor hen geen verontschuldiging overblijven.

3. Dat het nochtans in het geheel niet Gods doel is, dat deze menschen zalig worden, maar, integendeel, dat ze door en onder de prediking des Woords verhard worden. "Maak het hart dezes volks vet en maak hunne ooren zwaar en sluit hunne oogen, opdat het niet zie met zijne oogen, noch met zijne ooren hoore, noch met zijn hart versta, noch zich bekeere, en Hij het geneze." Dit zegt de Heere, en het laat dus geen twijfel, dat dit metterdaad des Heeren doel is met de prediking van Jesaja ten opzichte van de hier bedoelde menschen. Ook kan Jesaja zelf dit doel niet realiseeren. Hij kan het hart niet vet, het oor niet zwaar maken, het oog niet sluiten. Wel echter kan God dit doen door de prediking van Zijn Woord door den mond van Jesaja. Zooals we eerder hebben gezien en zooals de Schrift op onderscheidene plaatsen leert, er is door en onder de prediking des Woords niet slechts een openbarende, trekkende, zaligmakende werking Gods, maar ook een verbergende, verhardende en oordeelende werking des Geestes. Wij mogen dit niet willen en stellen het voor alsof God geen God is ten opzichte van de verwerping, maar de Schrift leert het wel terdege zoo en dat met grooten nadruk.

Hij ontfermt Zich diens Hij wil en Hij verhardt ook dien Hij wil. Hij doet dit wel met handhaving van de redelijk-zedelijke natuur des menschen, maar dit neemt niet weg, dat Hij het doet en dat wel met soevereine vrijheid en naar vrijmachtige beschikking. 4. Dat deze verhardende werking tot het einde toe doorwerkt, dat is, totdat de verwoesting over het land, de steden en de woningen van Juda zal zijn gekomen en de Heere deze menschen verre weg gedaan zal hebben. De prediking van Jesaja moet dus dienen om het kaf als kaf rijp te doen worden, opdat het verbrand worde. 5. Dat het overblijfsel zal behouden worden in het heilige zaad en dat dit overblijfsel waarborg is voor de ontwikkeling der Kerk in de toekomst. God verstoot Zijn volk niet, ook al blijft er slechts een tiende deel over.

Zoo is de verklaring van dezen tekst, zooals Heyns wel zal moeten toestemmen. Indien hij een verklaring weet, die wezenlijk anders is, wij geven hem gaarne gelegenheid om haar in ons blad te ontwikkelen. Maar ik houd mij overtuigd, dat hij dit niet zal doen. Schriftuurplaatsen als deze raakt hij liever met den vinger niet aan. Doch hij zal wel de vraag moeten beantwoorden, hoe dit woord der Schrift te rijmen is met zijne voorstelling, dat er een wil in God is, volgens denwelken Hij wil, dat alle menschen en dus ook deze menschen zouden zalig worden. Verwar toch de dingen niet. Het gaat er niet over of God, naar Zijn ethischen wil, ook van deze menschen eischt dat ze zich zullen bekeeren en Hem dienen en danken en in de wegen Zijns Verbonds wandelen; maar louter en alleen over de

vraag of God deze menschen *wil zalig maken*. En dan is het antwoord: ganschelijk niet, want Hij wil ze verharden en verre wegdoen en God doet zeker niet het tegenovergestelde van hetgeen Hij wil.

En dit is de doorlopende leer der Schrift. Het is opmerkelijk, dat we dit woord van Jesaja herhaaldelijk weer aantreffen in de Heilige Schrift, hetzij letterlijk, hetzij wat de gedachte betreft. Zoo beluisterden we het uit den mond van den Heiland Zelf, als Hij de reden en de bedoeling aangeeft van Zijn leeren door gelijkenissen. We lezen immers in Markus 4:11, 12: En Hij zeide tot hen: Het is u gegeven te verstaan de verborgenheden van het koninkrijk Gods; maar dengenen, die buiten zijn, geschieden al deze dingen door gelijkenissen; opdat zij ziende zien en niet bemerken, en hoorende hooren en niet verstaan; opdat zij zich niet te eeniger tijd bekeeren, en hun de zonden vergeven worden. Ook hier hebben we duidelijke taal, zoodra als we de duidelijke beteekenis der woorden slechts willen. Moeilijk worden deze woorden alleen voor hem, die de voor de hand liggende beteekenis eenvoudig niet wil aanvaarden. Het is duidelijk: 1. Dat de Heiland hier een volstreekte onderscheiding maakt tusschen degenen, die buiten zijn en hen, die binnen zijn, d. w. z., de onderscheiding wordt gemaakt uit het oogpunt van Gods raad, zooals duidelijk is uit het feit, dat degenen, die buiten zijn, worden voorgesteld als beslist buiten *blijvend*. 2. Dat Hij van degenen, die binnen zijn, zegt, dat het hun *gegeven* is de verborgenheden van het koninkrijk Gods te verstaan. Zij doen dit van nature

en uit zichzelf niet. Dan zijn ze ook ziende blind. Maar het is hun gegeven door Goddelijke genade.

3. Dat het echter de bedoeling is van des Heilands prediking ten opzichte van degenen, die buiten zijn (a) Dat ze ziende zullen zien en hoorende zullen hooren, zoodat ze met hun natuurlijk verstand de dingen, die getuigenis geven aangaande het koninkrijk Gods goed zullen vatten. Dit toch is ook hier de beteekenis van het nadrukkelijk: ziende zien en hoorende hooren. (b) Dat ze echter met dat al de verborgenheden van het koninkrijk Gods niet geestelijk zullen verstaan, geestelijk-ethisch doof en blind blijven; zich daarom ook in geestelijk-ethischen zin zullen blijven keeren tegen de dingen van het koninkrijk Gods, die ze met hun natuurlijk verstand duidelijk zien en hooren; zoodat ze zich niet bekeeren, ofschoon ze ziende zien en hoorende hooren; en dat hunne zonden niet worden vergeven, maar juist op het allerscherpst in het daglicht van Gods oordeel worden gesteld als zonde te zijn.

4. En dat de Heiland daarom in Zijne prediking wijst op de gelijkenissen, die voor hunne oogen *geschieden*. Want de dingen van het koninkrijk Gods *geschieden* door gelijkenissen. Het aardsche is beeld van het hemelsche, het natuurlijke van het geestelijke, het tijdelijke van het eeuwige. Daarom worden in de schepping en op het terrein van het aardsche de dingen van het koninkrijk Gods als in een schouwspel afgespeeld, herhaaldelijk en altijd weer. Keer op keer gaat een zaaier uit om te zaaien en valt het zaad in verschillende aarde met verschillend resultaat. Keer op keer schiet het onkruid op tusschen de

tarwe. De dingen geschieden door gelijkenissen en de Heiland vestigt op die gelijkenissen de aandacht, opdat ook degenen, die buiten zijn, een voortdurend getuigenis zouden zien en hooren van de dingen van het koninkrijk der hemelen.

Het gaat ook hier dus over menschen, die verkeeren onder de prediking des Woords. En ook hier staat Heyns weer voor de vraag, hoe hij dit rijmen kan met zijne voorstelling, dat God wil, dat alle menschen zalig worden. Positief bewijs voor deze stelling heeft hij niet geleverd. Al Gods doen in de geschiedenis des heils strijd tegen die voorstelling. Maar ook deze Schriftuurplaatsen kan Heyns op zijn standpunt onmogelijk recht doen. Want het is toch duidelijk, dat de Heere niet wil, dat deze menschen zalig worden.

Hetzelfde woord der Schrift uit Jesaja wordt ook aangehaald door Johannes in Joh. 12:37-41: En hoewel Hij zoovele teekenen voor hen gedaan had, nochtans geloofden zij in Hem niet; opdat het woord van den profeet Jesaja vervuld werd, dat hij gesproken heeft: Heere! wie heeft onze prediking geloofd en wien is de arm des Heeren geopenbaard? Daarom konden zij niet gelooven, dewijl Jesaja wederom gezegd heeft: Hij heeft hunne oogen verblind en hun hart verhard; opdat zij met de oogen niet zien, en met het hart niet verstaan, en zij bekeerd worden en Ik hen geneze. Dit zeide Jesaja, toen hij Zijne heerlijkheid zag, en van Hem sprak. Ook deze woorden zijn overduidelijk. Het gaat over menschen, die onder de prediking des Heilands verkeeren, die bovendien vele wonderen en teekenen

hebben gezien, die de Heiland deed. En Johannes geeft een verklaring van hun ongeloof uit het oogpunt van Gods souverainen wil. Uit dit oogpunt, leert ons Johannes, *konden* ze niet gelooven, want Jesaja had reeds van hen gesproken, dat zij de prediking niet zouden gelooven, en dat wel omdat God hunne oogen verblind en hun hart verhard had. Alleen mag het de aandacht trekken, dat Johannes de woorden uit Jesaja 6:9 zoo aanhaalt, dat het geen twijfel meer overlaat of de beteekenis van dat woord is, dat *God* de bewerker is van de verblindings en verharding des harten, zoodat zij zich niet bekeeren en genezen worden. In het woord, zooals het in Jesaja wordt gezegd wordt de profeet voorgesteld als door zijne prediking de oogen verblindend en de harten verhardend; maar bij Johannes haalt de Heilige Geest dit woord zoo aan, dat 't duidelijk wordt, dat God is de souveraine bewerker van de verharding. Het is dus naar de Schrift een ontegenzeggelijk feit, dat er onder en door de prediking des Evangelies ook een werking Gods ter verharding uitgaat op degenen, die buiten zijn. En nogmaals vragen we aan professor Heyns: hoe rijmt gij deze werking met den wil Gods om deze menschen zalig te maken?

Er is veel meer in de Heilige Schrift, dat tot bewijs dient voor onze stelling, dat er in God geen wil is, om alle menschen zalig te maken. Immers leert Gods Woord, dat Christus wordt gezet tot een val, zoowel als tot een opstanding van velen in Israel en tot een teeken, dat wedersproken zal worden, opdat de gedachten uit veler harten zouden geopenbaard worden, Luk. 2:34,

36; iets, dat zeker wijst op het goddelijke doel met de openbaring en prediking van den Christus in het midden der wereld. In overeenstemming met dit getuigenis van den grijzen Simeon, zegt ook Jezus van Zich-zelfen, dat Hij tot een oordeel in de wereld gekomen is, opdat degenen, die niet zien, mogen zien en zij, die zien blind mogen worden, Joh. 9:39; en getuigt Petrus, dat de steen, dien de bouwlieden verworpen hebben, geworden is tot een hoofd des hoeks, maar ook tot een steen des aanstoets en een rots der ergernis dengenen, namelijk, die zich aan het Woord stooten, ongehoorzaam zijnde en *dat dezen daartoe gezet zijn*, I Pet. 2: 7, 8. Er is immers ook geschreven: Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat, Rom. 9:13, en wat dit laatste beteekent is duidelijk uit Mal. 1:3, 4: En Ezau heb Ik gehaat; en Ik heb zijne bergen gesteld tot een verwoesting, en zijne erve voor de draken der woestijn. Ofschoon Edom zeide: Wij zijn verarmd, doch wij zullen de woeste plaatsen weder bouwen; alzoo zegt de Heere der heirscharen: Zullen zij bouwen, zoo zal Ik afbreken; en men zal hen noemen: Landpale der goddeloosheid, en een volk op hetwelk de Heere vergramd is tot in eeuwigheid. De Schrift zegt immers ook tot Farao: Tot ditzelve heb Ik u verwekt, opdat Ik in u Mijn kracht bewijzen zou en opdat Mijn Naam verkondigd worde op de gansche aarde, Rom. 9:17; en concludeert, dat God Zich ontfermt diens Hij wil en verhardt dien Hij wil, Rom. 9:18; en indien ons zondig en hoogmoedig hart dan tegen God zou willen antwoorden, omdat we niet verstaan en erkennen, dat Hij alleen

God is en niemand meer, dan sluit ons de Schrift den mond met haar: wie zijt gij, o mensch, die tegen God antwoordt? en wijst ons op de souvereine macht van den oppersten Pottenbakker om van het stuk klei, ook zelfs uit denzelfden lomp, een vat te maken ter eere en het andere een vat ter oneere, Rom. 9:20-22. En niets brengt daarin verandering. Dit doel Gods wordt zeker uitgevoerd. Ook al ware het getal der kinderen Israels als het zand der zee, zoo zal toch maar het overblijfsel behouden worden. De verdelging van al het andere, dat niet behoort tot dit overblijfsel is vastelijk besloten, overvloeiende met gerechtigheid. Want een verdelging, die vastelijk besloten is, zal de Heere Heere doen in het midden dezes lands, Jes. 10:22-24; Rom. 9:27, 28. Zij hebben zich gestooten aan den steen des aanstoots, dien de Heere in Sion gelegd had, Rom. 9:32, 33.

En zoo zouden we kunnen voortgaan, want de Schrift spreekt overal dezelfde taal. Doch we mogen het eerst genoeg achten, om te bewijzen, dat Heyns zeker van de Schrift afwijkt met zijne stelling, dat er een wil in God is, om alle menschen zalig te maken. Vooral is het eerst genoeg met het oog op het feit, dat Heyns meende met een paar teksten, zijne verklaring waarvan niet in overeenstemming was met de Schrift zelve en door alle Gereformeerden van naam weersproken wordt, zijn standpunt te kunnen bewijzen. Heel de Schrift getuigt tegen de voorstelling van Heyns. En we mogen met recht verwachten, dat hij dit ook zelf zal inzien en ridderlijk zal erkennen. Dit zou ten rijken

zegen kunnen worden voor de kerken, want verderfelijker leer dan die, welke twee, geheel tegenover elkan- der staande, willen in God stelt, laat zich niet gemak- kelijk denken. Ze is er op berekend, om onder de Gere- formeerde vlag de geheele lading der Pelagiaansche ketterij in de Kerken binnen te loodsen.